

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 - 56 /15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 24831 датум: 26.06.2015.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ
ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА/ТРАЖИОЦИМА
АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај о посети Полицијској управи у Ваљеву

Београд, јун 2015. године

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЂЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Полицијска управа у Ваљеву
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	12. јун 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Милош Јанковић, <i>Заменик Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Драган Божовић, <i>Београдски центар за људска права</i>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској управи Ваљево остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

2. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10.02.2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

1 „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

2 Потписан 12. децембра 2011. године.

3 Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

3. ПРАЋЕЊЕ ПРЕПОРУКЕ НПМ

3.1. Поступање према затеченом странцу

Од почетка 2015. године до посете НПМ тима, на територији ПУ Ваљево, затечено је 1468 странаца.

3.1.1. Утврђивање идентитета

Полицијски службеници приликом затицања странца пре свега врше спољни преглед затеченог лица, из разлога безбедности. Како велики број њих нема код себе исправе подобне за доказивање идентитета, током прегледа посебна пажња се посвећује проналаску исправе, а што је већином безуспешно. Уколико код странца није пронађена истекла потврда о израженој намери и ако странац хоће да тражи азил у Србији, упућује се да оде до Центра за азил у Боговаћи, где полицијски службеник Одсека за странце ПУ Ваљево врши утврђивање његовог идентитета и издаје му потврду о израженој намери. Уколико се затекне странац са истеклом потврдом о израженој намери за тражење азила или странац који не жели да тражи азил у Србији, онда се то лице лишавља слободе и спроводи у полицијску станицу ради утврђивања његовог идентитета. Сходно наведеном, лични подаци се углавном утврђују само на основу изјава странаца. ПУ Ваљево има уређај који им омогућава брз увид у информацију да ли је затечени странац већ негде био дактилоскопиран (према речима полицијских службеника „БРЗИ АФИС“).

Лични подаци тражиоца азила и мере које су примењене према њима се уносе у нову електронску евиденцију „АЗИЛАНТИ“. А ови подаци који се односе на нерегуларне мигранте се уносе у електронску евиденцију „ОКС“. Тражиоци азила се фотографишу и дактилоскопирају приликом регистрације.

3.1.2. Употреба језика и поучавање о правима

Разговори између представника ПУ Ваљево и странаца се углавном обављају на енглеском језику, јер према речима полицијских службеника, лица најчешће путују у групама међу којима увек неко говори енглески језик. У случају да странци не говоре енглески ангажује се преводилац за арапски језик из Центра за азил у Боговаћи. Такође, ПУ Ваљево је сачинила образац о одређеним правима, току поступка азила и проблемима лица која траже азил. Они се дају странцима приликом затицања, а ови обрасци се деле и локалном становништву у циљу упознавања са проблемима које имају ова лица. Обрасци су сачињени на арапском, енглеском и српском језику. Такође, повремено се организују едукације у Центру за азил у Боговаћи за локално становништво и азиланте.

3.1.3. Поступање према малолетнику – сарадња са органом старатељства

Према речима полицијских службеника ПУ Ваљево орган старатељства, односно месно надлежни центар за социјални рад, увек се обавештава уколико је малолетни странац без пратње. У случају да је странац малолетник у пратњи, центар за социјални рад се обавештава ако постоји сумња да је реч о трговини људима. По обавештавању и доласку представника центра за социјални рад даље поступање према малолетнику се препушта њима. Полицијски службеници ПУ Ваљево су сарадњу са центром за социјални рад оценили као добру.

3.1.4. Лекарски преглед

У случају да странац има видне повреде или затражи лекарску помоћ позива се служба хитне помоћи. Лекарски преглед се такође може обавити и у Центру за азил у Боговаћи ако лице оде до Центра да би му полицијски службеник издао потврду о израженој

намери. Наиме, у Центру је запослен лекар и он врши прегледе лица која се примају у овај Центар у Боговаћи, или ако су лица упућена у други центар за азил, а потребна им је медицинска помоћ.

3.2. Поступање према странцу који није изјавио намеру за тражење азила

Према речима полицијских службеника, нерегуларни мигранти који су до сада затицани на територији ПУ Ваљево су у већини случајева странци који су код себе имали истеклу потврду о израженој намери за тражење азила. Од почетка 2015. године до дана посете било је 6 ових лица. Након идентификације, против њих се подноси захтев за покретање прекршајног поступка и спроводе се до прекршајног суда. Након извршене прекршајне санкције ПУ Ваљево доноси решење о отказу боравка, којим се странцу налаже да самостално напусти територију Србије у одређеном року. Уколико је нелегални мигрант кажњен казном затвора или уколико му је новчана казна замењена казном затвора онда му се решење о отказу боравка уручује у затвору. Ове године у КПЗ Ваљево било је упућено 6 лица.

У случају да се појави већа група нерегуларних миграната (лица са истеклом потврдом о израженој намери за тражење азила или лица која не желе да траже азил у Србији) онда ПУ Ваљево предузима мере да их смести у Прихватилиште за странце. Управа граничне полиције доноси одлуку о томе. У случају да лица не буду смештена у Прихватилиште, подносе се захтеви за покретање прекршајног поступка против ових лица. Током прошле године 60 лица је било смештено у Прихватилиште, док ове године ниједно лице.

3.3. Поступање према странцу који је изјавио намеру за тражење азила

ПУ Ваљево издаје потврде о израженој намери за тражење азила у Центру за азил у Боговаћи. Наиме, у овом Центру за азил је обезбеђена канцеларија за полицијског службеника који издаје наведене потврде. Полицијски службеник који издаје потврде ради од 07 сати и 30 минута до 15 сати и 30 минута сваког радног дана. Дневно се може издати до 20 потврда о израженој намери, а уколико се појави већи број лица којима треба издати наведену потврду, долази још један полицијски службеник као испомоћ. У случају да ова лица дођу после радног времена или нерадним данима, они се привремено смештају у наменски одређене просторије које постоје у Центру за ова лица, и тамо остају док им се не изда наведена потврда. Од почетка 2015. године до посете НПМ ПУ Ваљево је издала 1462 потврде о израженој намери за тражење азила. Потврде не садрже фотографију тражиоца азила.

Лица којима је издата потврда се примају у Центар у Боговаћи или се упућују у друге центре за азил који у датом тренутку имају расположиве смештајне капацитете. Наиме, полицијски службеници издају наведене потврде за Центар у Боговаћи ако број лица која у њему бораве не прелази 50. У супротном издају им се потврде за неки од преосталих центара за азил. Према наводима, у Центар за азил у Боговаћи лица се веома кратко задржавају, док свега неколицина њих борави већ неколико месеци у Центру и у поступку су за давање азила. Службеници Канцеларије за азил долазе сваких 15 до 20 дана у Центар.